

Література:

1. Бойко Н. О. Формування в учнів потреби в знаннях як основи пізнавального інтересу // Засоби навчальної та науково-дослідницької роботи. – Харків : ХДПІ ім. Г. С. Сковороди, – 1998. – С. 128- 231.
2. Єфімова І. Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху» та інтерактивні методи перевірки знань // Українська мова та література (Шк. Світ) – 2009. – №20. – С. 22-24.
3. Матюгин И. Эффективная память. – М. : Рипал Классик, 2005. – 544 с.
4. Пашемуха Т. В. Стимулювання пізнавальної активності учнів на уроках української літератури // Таврійський вісник освіти. – 2012. – №4(40). –С. 189-195.

Матвійчук К. В., Санталова К. І.*

ФОРМУВАННЯ ВИСОКОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО ЇЇ УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються умови й шляхи формування мовної особистості на уроках української мови та літератури. Подаються методичні рекомендації щодо створення оптимальних умов для розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності учнів із метою їх самореалізації у взаємодії із соціумом, підготовки комунікативно-спроможного випускника школи, формування компетентнісно орієнтованої особистості.

Наш світ стає складнішим і динамічнішим, тому інтеграція в сучасне суспільство й пошук свого місця в житті вимагають від кожної людини дедалі більших зусиль і компетенцій. Державний стандарт базової й повної загальної середньої освіти, Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепція профільного навчання в старшій школі передбачають відновлення змісту навчання з орієнтацією на ключові компетентності, оволодіння якими допоможе учням вирішити проблеми в професійному, соціальному житті, підвищення якості й конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України в міжнародний освітній простір.

Пріоритетом державної політики в галузі освіти є формування мовної особистості, людини самодостатньої, комунікативно компетентної, здатної й готової до спілкування в будь-якій життєвій ситуації в різних сферах суспільного життя.

Реалізація цього завдання поліпшуватиме процес входження учнів у навколишні життєві реалії, сприятиме багатогранному самовиявленню й самореалізації, формуванню навичок володіння словом, мовою, мовленням у різноманітних ситуаціях спілкування.

У Державному освітньому стандарті з мови зазначено, що основна мета вивчення рідної мови полягає в мовленнєвому розвитку школярів – формуванні вмінь висловлюватись в усіх

* © **Матвійчук К. В., Санталова К. І.**

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

доступних для них формах, типах і стилях мовлення [1]. У зв'язку із цим першочергове завдання вчителя української мови – забезпечити формування мовленнєво-мовної компетенції учнів.

Зважаючи на це, мета даної статті – представити умови й шляхи формування особистості високої мовленнєвої компетентності, здатної до активного спілкування в усіх сферах сучасного життя.

Завдання вчителя-словесника в цьому аспекті – виробляти в учнів уміння й навички комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях, розвивати всі види мовленнєвої діяльності.

У сучасній педагогічній науці напрацьовано достатньо матеріалу як теоретичного, так і практичного характеру. Вивченню проблеми розвитку мовної особистості присвятили свої дослідження багато науковців, учителів – практиків. Заслужують на увагу доробки Н. Леонової, О. Кучерук, Т. Донченко, Н. Голуб, Т. Моїсєєвої, Н. Лисенко. Про актуальність проблеми свідчать роботи І. Г. Єрмакова, Д. О. Пузікова, Г. М. Нессен, І. В. Родигіної, Л. В. Сохань (компетентнісний підхід до навчання), Л. І. Пироженко (інтерактивні технології), А. С. Белкіна (технологія «Створення ситуації успіху»), О. М. Пехоти, Т. В. Гришиної (освітні технології), В. Д. Шарко, Ю. В. Васькова (педагогічні теорії, технології, досвід) тощо.

Мовленнєва компетентність школярів – це поняття комплексне. Воно охоплює цілу систему вмінь (уміння сприймати, відтворювати і створювати усні, письмові монологічні й діалогічні висловлювання різних типів, стилів і жанрів мовлення), що слугуватимуть учням для спілкування в різних життєвих ситуаціях [2]. Усі компетенції, на які орієнтується вивчення української мови, тісно взаємопов'язані.

Власне мовні компетенції:

- знання базових мовознавчих понять, основних відомостей із різних розділів мовознавства, передбачених програмою з української мови;

- базові вміння: лексичні; граматичні; стилістичні; орфоепічні; правописні;

- внутрішня потреба вивчати українську мову (як рідну, державну);

- розуміння зображувально-виражальних можливостей рідної (української) мови;

- уміння заглиблюватися у зміст дидактичного тексту;

- уміння здійснювати різні види мовного розбору.

Мовленнєві компетенції:

- знання базових мовленнєвих понять;

- здатність адекватно сприймати, розуміти, оцінювати й відтворювати почуте чи прочитане;

- здатність до мовленнєвої творчості;

- здатність планувати, готувати майбутнє висловлювання

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

в різних жанрах за інтерактивними схемами, виступати з повідомленням;

- здатність реалізовувати задум у процесі мовленнєвої діяльності;
- здатність до асоціативної мовленнєво-розумової діяльності;
- уміння аудіювання, читання, говоріння, письма;
- гнучке вміння використовувати засоби рідної (української) мови залежно від типу, стилю мовлення;
- навички красномовства;
- уміння редагувати власне та чуже мовлення;
- здатність до контролю, самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності.

Комунікативні компетенції:

- уміння доцільно використовувати засоби рідної (української) мови в практиці живого спілкування;
- уміння наводити переконливі аргументи в процесі розмови;
- здатність орієнтуватися в ситуації спілкування, комунікативно виправдано добирати вербальні й невербальні засоби й способи для оформлення думок, почуттів у різних сферах спілкування;
- уміння встановлювати й підтримувати контакт зі співрозмовником, змінювати стратегію, мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації;
- досвід особистої відповідальності за власну комунікативну поведінку, вимогливість до свого мовлення.

Отже, мовленнєва компетенція може бути виведена як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, на основі якої формуються комунікативні вміння й навички, що загалом породжують особистість, спроможну успішно діяти в суспільстві [8, с. 18-24].

Потрібно шукати оптимальних шляхів формування мовної особистості, спираючись на відповідні теоретичні психолого-педагогічні та лінгводидактичні наукові засади, що сприяли б ефективному навчанню грамотного українського мовлення учнів загальноосвітніх шкіл, які б у самостійне життя вступали мовленнєво підготовленими до розв'язання особистих і громадських проблем, дотримуючись мовленнєвого такту, толерантності, культури спілкування, ввічливості, інших якостей нової системи взаємних стосунків і успішної співпраці сучасної ділової людини [7].

Одним з аспектів розвитку творчої мовної особистості, яка виявляє високий рівень комунікативної компетенції, є формування таких комунікативних умінь :

- уміння користуватися різними видами читання;
- уміння вести діалог із дотриманням вимог мовленнєвого етикету;
- уміння усно й письмово відтворювати висловлювання;

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

– уміння створювати тексти в певній композиційній формі.

Тільки систематична робота на уроках, яка веде дітей від легкого до важчого, від простого до складнішого, може дати бажані результати. Послідовність у справі розвитку комунікативних умінь означає, що кожне нове завдання, яке вчитель дає на уроці, спирається на попереднє. Із допомогою вчителя учні мають усвідомити, у чому подібність і відмінність усного й писемного мовлення. Вони повинні знати, зокрема, що усне мовлення завжди розраховане на слухове сприйняття й має свого співбесідника. Усне, особливо розмовне мовлення, менш повне. Часто воно доповнюється мімікою, жестами. А писемне мовлення і змістом, і конструкцією речень має бути повнішим, докладнішим. Тут порядок слів у реченні має більше значення, ніж у мовленні усному. Розвиток усного мовлення великою мірою сприяє розвитку писемного, тому доцільно практикувати відповідні вправи.

На уроках словесності рекомендуємо використовувати такі форми й методи роботи:

- відтворення змісту прослуханого або прочитаного тексту за питаннями, щоб потім переказати його в цілому;
- переказ прочитаного з використанням ілюстрацій до тексту, що наочно вказують послідовність змісту;
- придумування ілюстрацій до опрацьованого тексту з наступним переказуванням його;
- переказ за поданим планом;
- розповіді учнів про побачене, пережите.

Слід зосереджувати увагу на словниковій роботі на уроці. Без повсякчасного використання різноманітних словників годі досконало оволодіти мовою.

Доцільно проводити роботу над уточненням і збагаченням лексики учнів, бо, маючи обмежений запас слів, часто, не розуміючи змісту того чи іншого поняття, вони вживають їх у неточному або в невластивому їм значенні. Крім того, не можна забувати про пасивний словниковий запас своїх вихованців і за допомогою відповідних вправ активізувати його [5].

Не менш важливо дбати про чистоту мови. Треба, щоб діти не надуживали діалектизмами, не засмічували власне мовлення суржилом. Цьому сприяє дотримання мовного режиму в школі, пильне спостереження вчителя за мовою кожного учня, виправлення мовленнєвих хиб.

Готуючись до уроків, слід виокремлювати ті слова, на яких є потреба загострити увагу учнів, продумувати вправи, у процесі виконання яких буде пояснено зміст і значеннєві відтінки слів, а також діти вчитимуться вживати ці слова у зв'язному мовленні.

У словниковій роботі є свої труднощі. Часто дитина не розуміє слова тому, що позначуваний ним предмет вона знає під іншою назвою. У такому разі слід замінити невідому учням назву на відому. Наприклад: лелека – чорногуз, гас – керосин

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

та ін. Паралельно треба на конкретних прикладах розкривати поняття багатозначності слів, синонімії та антонімії.

Одне з важливих завдань мовника – навчити школярів правильно будувати речення різних типів. Виконуючи вправи, які добирає вчитель, вони конструюють речення, різні за інтонацією (розповідні, спонукальні, питальні), за емоційним забарвленням (окличні, неокличні), а потім озвучують їх. Одночасно набувають умінь складати непоширені й поширені речення, перетворювати поширені на непоширені й навпаки. Пропонуємо такі форми роботи:

*З поданих слів скласти речення, поставити їх у потрібній формі.

Катерина, ні, слухала, ні, батька, нььки, не.

*Побудувати непоширені речення, логічно поєднавши слова першого і другого рядка.

Сонце, соловейко, жито, машина. Колоситься, сховалось, співає, мчить.

*Поширити речення другорядними членами.

Тече вода. Віє вітер. Верба похилилась.

*Зредагувати речення.

Микола прокинувся рано вранці, відкрив очі й усміхнувся сонцю.

Діти із задоволенням включилися в гру, наввипередки підбирали слова для кросворда.

*Закінчити речення.

На лузі зеленіє висока... Весело проводять діти зимові...

*Виправити деформований текст, розкривши дужки й поставивши слова в потрібній формі.

Синім холодним блиском (одсвічувати) пагорб. Над чорною землею (вставати) білі-білі хмари. Вони (облягати) по обрію високе зеленкувате небо.

Розвиткові комунікативних умінь і навичок сприяє робота з текстом, зокрема проведення усних та письмових переказів. Цей вид діяльності має велике виховне й освітнє значення. Для переказу слід добирати тексти з нескладним сюжетом, природознавчого, історичного, героїчного змісту, актуальні з погляду сьогодення. Щоб переказати прослухане докладно, послідовно, правильно, учень має запам'ятати зміст, зрозуміти основну думку твору. До цього школярів треба готувати, навчати їх вникати у зміст того, що вони читають чи слухають, простежувати логіку та розвиток викладу. Підготовча робота буде результативною, коли їй передуватиме мовний та стилістичний аналіз тексту, коли учні засвоять потрібні слова й вирази. У міру того як діти набуватимуть навички, необхідні на цьому етапі, підготовку можна поступово скорочувати й надавати їм щоразу більшої самостійності.

Не менш важливо навчати школярів складати міні-твори розповідного та описового характеру, твори-роздуми, які сприяють розвитку їхнього мислення, мовлення, творчої думки.

Перед будь-якою творчою роботою доцільно провести бесіду. Разом з учителем учні обговорять тему, складуть план, доберуть мовний матеріал. Діти зможуть цікаво розповісти лише

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

про те, що вони добре знають.

Активізує творчу думку учнів такий вид роботи, як твір за поданим початком із завданням використати власні спостереження над природними явищами, суспільними подіями, зокрема й тими, про які знають із розповідей старших, дати їм оцінку. Наприклад:

Теплий ясний літній день. Учні з учителем на екскурсії вивчають рідний край. Вони зупинились на високому березі річки...

Далі діти пишуть самостійно, добирають потрібні слова й вирази, послідовно викладають зібраний матеріал.

На уроках літератури доцільно практикувати складання усного твору-характеристики літературного персонажа за поданим планом, основою для якого мають стати дитячі переживання та враження від прочитаного, а також написання асоціативного етюд, викликаного певним художнім образом.

Важливе місце у формуванні комунікативної компетентності займають твори за картиною. Навіть найбільш мовчазні діти, розглядаючи художнє полотно, починають міркувати і висловлюватися. Зорові образи збуджують уяву, емоції, зроджують потребу в художньому осягненні дійсності. Прилучення до мистецтва формує художній смак учнів, спонукає розширювати виразальні засоби власного мовлення, досягати образності вислову.

При цьому вчителеві належить уважно добирати живописні твори для опису, ретельно визначати методи і прийоми роботи на кожному етапі уроку, складниками якої мають бути:

- попередня бесіда, що має підготувати учнів до визначення теми картини;
- розгляд художнього полотна;
- аналіз картини;
- колективне складання плану до майбутнього твору, запис його на дошці;
- використання літературно-художнього матеріалу, що певною мірою відображає зміст картини;
- словникова робота;
- написання твору.

Наприклад, опис природи за картиною (6 клас). Учні вже знають стилі, типи мовлення, структуру опису, ознаки тексту (понятійна основа). Тепер ці знання вони застосовують до розв'язання конкретного мовленнєвого завдання: описати природу за картиною (операційна основа). Для цього доцільно створити спільний проект зразок твору-опису (відтворення способу дії).

Учні з низьким рівнем навчальних досягнень, можливо, цим і обмежаться. Але завдання полягає в тому, щоб на основі аналізу зразка учні вибудували самостійний твір-опис (творче застосування в нових умовах).

Одним із життєво значущих видів учнівських висловлювань є замітка в газету із пропозиціями, висновками. Цей жанр передбачає чітку мету спілкування – поділитися своїми враженнями, міркуваннями, досвідом – і має конкретного адресата мовлення. На уроці слід ознайомити учнів із жанрово-

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

ми особливостями замітки, зокрема таких її різновидів, як інформаційна та дискусійна, докладно спинитися на суті та змісті пропозицій і висновків. Далі учні можуть виконувати самостійну роботу – складати замітки на цікаву тему.

Актуальність проблеми навчання усного діалогічного мовлення потребує такої організації процесу засвоєння знань, яка забезпечувала б розвиток пізнавальної діяльності учнів і водночас створювала сприятливі умови для вдосконалення мовленнєвих навичок проводити діалог, уміння бути повноправним учасником діалогічного спілкування.

Діалог, що визначається як розмова двох або більше осіб, – це і процес мовленнєвої діяльності (діалогування), і його результат (діалогічний текст).

Діалогічне спілкування – явище ситуативне, тому цілком зрозуміти його можна тільки в контексті цієї ситуації, у якій створюється мовленнєвий акт. Навчальні мовленнєві ситуації ставлять учня в умови, ідентичні природним, дають змогу активізувати розмовні формули, відповідну лексику, граматичні структури, не фіксуючи уваги на них, збуджують уяву учнів, спонукають їх правильно оформляти свою думку. Змінюючи ті чи інші моменти ситуації, можна керувати висловлюваннями учнів і спрямовувати їх у потрібне мовно-мовленнєве річище [6].

Учні мають усвідомити, що в усному діалогічному мовленні чільне місце займає еліптичність (окремі члени репліки випускаються). Невід'ємними компонентами й носіями еліптичності діалогу є короткі клішовані форми діалогічних реплік. Клішованість істотно підвищує точність, виразність, стійкість і ситуативну заданість діалогічного мовлення.

Важливо на практиці учням переконатися, що однією з характерних ознак діалогічного мовлення є повторення слів і їхніх сполучень, які будуються в діалогах за правилами розмовно-побутового мовлення. Вони мають також навчитися враховувати стилістичну диференціацію мовлення, яка передбачає окремий підхід до стилю кожного висловлювання, що відповідає певній ситуації спілкування. Крім того, учні повинні усвідомити важливість у діалогічному мовленні додержання мовленнєвого етикету, коректного використання невербальних засобів – виразу обличчя, погляду, жестів, міміки.

У процесі навчання усного діалогічного мовлення на уроках словесності доцільно використовувати різні форми й методи роботи. Вибір їх визначається методичними етапами уроків, такими, як презентація мовного матеріалу та засобів оперування ним; пояснення вчителя; самостійна пошукова діяльність учнів; виконання тренувальних вправ; практичне застосування засвоєного матеріалу у процесі діалогування [7].

Найприйнятніші форми й методи навчання усного діалогічного мовлення:

– бесіда (евристична, підготовча, повідомлювальна, узагальнювальна, повторювальна);

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

- розповідь (пояснення);
- спостереження;
- реконструювання;
- конструювання;
- продукування, так званий комунікативний метод, діалогування, диспут, дискусія.

Кожний метод реалізується відповідними прийомами навчання, скажімо, метод діалогування передбачає опрацювання окремих граматичних форм, добір формул мовленнєвого етикету, правил поведінки, вибір інтонації, побудову діалогічних реплік, діалогічних єдностей тощо.

Для формування діалогічних мовленнєвих умінь і навичок важливо пропонувати дітям систему комунікативних вправ: мовно-мовленнєвих, умовно-мовленнєвих і власне-мовленнєвих. Перші з них спрямовані на засвоєння мовного матеріалу, який є будівельним для продукування діалогічних реплік за зразком (конструювання реплік, орієнтуючись на поданий приклад, заміна однієї конструкції на іншу за аналогією), за інструкцією (складання реплік із дібраними синонімами, антонімами, метафорами для образного оформлення змісту, добір фразеологізмів, прислів'їв, прийнятних звертань до співрозмовника), за завданням типу: побудувати репліку-відповідь на вимогу вчителя «погодьтеся...», «перепитайте...», «уточніть...», «дізнайтеся...» [3].

У старших класах, формуючи навички діалогічного мовлення, слід використовувати проблемний діалог, полілог у таких видах роботи: диспут, дискусія, дебати, урок-конференція та інші. Вони є важливим засобом пізнавальної діяльності, яка сприяє розвитку критичного мислення учнів, дає можливість визначити власну позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї думки, поглиблює знання з обговорюваної проблеми. Наприклад, у процесі організації навчальної дискусії важливо знайти цікавий предмет суперечки, тобто вибрати тему: про права й обов'язки школярів, про життєву позицію молоді, її місце й роль у суспільно-політичному житті країни. З учнями варто обговорювати такі питання:

- Чи завжди батьки розуміють дітей?
- Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі. (Л. Костенко)
- Що нам потрібно відроджувати?
- У чому сенс життя й щастя?
- Чи необхідне почуття відповідальності за свої вчинки?
- Хто такий інтелігент?
- Що для тебе означає здоровий спосіб життя? Чи необхідно його дотримуватись?
- Як ви вважаєте, чи впливають учителі, батьки на формування ваших поглядів, характеру, ставлення до життя; або ви тільки самі формуете свій характер?
- Чи потрібне мистецтво спілкування кожній людині?

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Формування діалогічного мовлення учнів – неперервний процес, що здійснюється через послідовне оволодіння комунікативними вміннями й навичками. Навчання школярів будувати діалоги різних видів вимагає від них уміння орієнтуватися в мовленнєвій ситуації та на цій основі визначати тему, зміст і вид діалогу, а також добирати мовні засоби для висловлювань. Діалогічне мовлення сприяє розвитку в учнів уяви, фантазії, творчості.

Для проведення уроків необхідно добирати такий змістовий матеріал, що знайомить учнів із культурною та історичною спадщиною рідного народу, із загальнолюдськими моральними цінностями. З особливою цікавістю школярі виконують завдання, що пов'язані з місцевим матеріалом (історія села, літопис вулиці, односельчани в роки війни...).

Удосконаленню діалогічного мовлення слугує й позакласна робота, мета якої – набуття потрібних навичок для всебічного розвитку мовленнєвої культури особистості. Цьому сприяють культурно-масові форми позакласної роботи – засідання в гуртках, тематичні вечори, диспути, дискусії, вікторини, літературно-мистецька година, поетичний струмочок, поетичний вернісаж, презентація творчості, літературний портрет, книжкова виставка, літературний калейдоскоп, літературні читання та ін.

На основі аналізу доробок із методики викладання української мови й літератури із впровадження технологій мовленнєвого розвитку, власного досвіду запровадження такого навчання, доходимо висновку, що вироблення комунікативних умінь і навичок учнів можливе за таких умов:

1) засвоєння знань про лінгвістичні та комунікативні особливості монологічного й діалогічного мовлення відбувається систематично, послідовно;

2) застосовується система навчально-тренувальних вправ, на основі яких формується мовленнєвий етикет та культура спілкування;

3) здійснюється безперервний зв'язок між уроками вивчення мовних тем, розвитком зв'язного мовлення, факультативними заняттями й позакласними заходами;

4) практикуються різноманітні комунікативні вправи на активне й свідоме закріплення вивченого матеріалу;

5) правильно визначаються принципи, методи і прийоми навчання, спрямовані на формування комунікативної компетентності;

6) моделюються життєво можливі ситуації для розвитку діалогічного мовлення з метою успішного проектування майбутнього, набуття досвіду взаємодії із соціумом;

7) вивчаються мовні поняття на основі тексту [4];

8) добираються й систематизовуються мовленнєві взірці;

9) учні стимулюються до самостійного вибору тем висловлювання, вираження особистого ставлення до предмета висловлювання;

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

10) постійно контролюється зміст мовлення школярів, учитель є для них зразком;

11) розвиваються творчі здібності школярів, що неодмінно впливає й на вдосконалення їх мовленнєвих умінь і навичок.

Отже, методичний спектр словесника надзвичайно широкий, спроможний оптимально забезпечити вироблення комунікативних компетенцій школярів, а також створити належні умови для саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації особистості.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти школи : – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/.
2. Леонова Н. С. Мовно-комунікативна вправність учнів у вимірі компетентісно орієнтованого навчання // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – № 1. – С. 2 – 7.
3. Мунтян С. Методичні реалії розвитку діалогічного мовлення учнів // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 6. – С. 2 – 5.
4. Когут О. І. Текстоцентрична технологія / Інноваційні технології навчання української мови і літератури. – 2005. – 117 с.
5. Донченко Т. К. Уроки мають стати уроками словесності // Дивослово. – 1995. – № 4. – С. 36 – 39.
6. Ляшкевич А. Навчання діалогічного мовлення на уроках української мови // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 7. – С. 9–12.
7. Моїсєєва Т. , Лисенко Н. Мовленнєво-комунікативний розвиток школярів на уроках словесності // Дивослово. – 2011. – № 5. – С. 2–5.
8. Кучерук О. Уміння – передусім. Компетентнісний підхід до формування національно-мовної особистості // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 10. – С. 18–24.

Мищанінцева Л. М., Йосенко П. І.*

ІНТЕГРАЦІЯ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАТЬ З ПРЕДМЕТАМИ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

У статті йде мова про актуальність інтеграції знань з різних предметів для вироблення учнями цілісної картини світу. Наведено таблицю інтегрованих тем з основних шкільних предметів.

Усі науки єдині за своєю природою: вони вивчають конкретні вияви матерії на різних ступенях її розвитку. Єдність наук впливає з єдності Всесвіту. Учений-фізик, Нобелівський лауреат Р. Фейнман писав: «Наш обмежений розум для зручності поділяє... цей світ на частини: фізику, біологію, геологію, астрономію, психологію тощо, але ж природа насправді ніякого поділу не знає!» [2].

На сучасному етапі найважливіше – урахувати комплексний характер проблеми інтеграції знань, оскільки шкільні пред-

* © Мищанінцева Л. М., Йосенко П. І.